

Yttrande till Arbetsmiljöverket – Nacka seniorcenter Älta, dnr 2015/045444

Arbetsmiljöverket överväger att besluta om att förbjuda Nacka kommun att efter den 1 september 2017 utföra omvårdnadsinsatser på brukarnas toaletter/hygienutrymmen vid Nacka Seniorcenter Älta, om kommunen inte uppfyller villkoret om 0,8 meters fritt arbetsutrymme vid toalettstolen. Nacka kommun har fått tillfälle att lämna synpunkter på kravet och tidpunkten för när kravet ska vara uppfyllt. Nacka kommun ber därför att få anföra följande.

Åtgärder

Det som Arbetsmiljöverket berör i sitt föreläggande handlar om riktlinjer gällande ett så kallat fritt arbetsutrymme. I AFS 2009:2 om arbetsplatsens utformning uppställs ett riktvärde om att det ska finnas ett fritt arbetsutrymme om 0,8 meter i utrymmen där arbetstagare måste utföra arbetsmoment som innebär en kraftutövning. Detta är dock inget absolut strikt krav, utan är ett allmänt råd ställt i ovan nämnda AFS.

De åtgärder som hittills har vidtagits för att minimera riskerna för arbetsskada är utbildning i förflyttningsteknik, utarbetande av rutiner, egenkontroll av att dessa följs samt att man inom verksamheten kontinuerligt aktualiserar frågor om ergonomi. Dessa åtgärder anser Nacka kommun vara tillräckliga för att efterleva Arbetsmiljöverkets krav. Dokumentation gällande dessa åtgärder, vilka får anses vara helt i linje med 5 § i AFS 2012:2 om belastningsergonomi, har tidigare tillställts Arbetsmiljöverket.

Utöver detta har rutinbeskrivningar, bland annat gällande användning av hygienstolar, vidareutvecklats för att minska risk för belastningsskador, se bilaga 1.

Gällande kravet på 0,8 meter som fritt arbetsutrymme

Arbetsgivaren är ytterst ansvarig för att säkerställa en fungerande och hälsosam arbetsmiljö, och arbetsgivaren ska i möjligaste mån efterfölja de riktlinjer som uppställs av

Arbetsmiljöverket. I 2 kap. 1 § arbetsmiljölagen anges att arbetsmiljön ska vara tillfredsställande med hänsyn till arbetets natur och den sociala och tekniska utvecklingen i samhället. Av lagens motiv framgår att arbetsmiljön ska förbättras i takt med de möjligheter utvecklingen ger. Samtidigt förutsätts, enligt förarbetena till lagen, att en avvägning sker vid tillämpningen när det gäller rimligheten av behövliga insatser. Det finns andra intressen eller behov som i vissa fall kan stå i strid med den hänsyn till arbetsmiljön som arbetsgivaren måste ta. För att avgöra vilka krav som kan ställas på en god arbetsmiljö måste därför en avvägning ske i varje enskilt fall mellan de motstridiga intressena. Av förarbetena till arbetsmiljölagen framgår att de insatser som krävs för förbättring av arbetsmiljön inte får vara orimliga i förhållande till de resultat som kan uppnås.

Efter en rimlighetsavvägning bedöms en ombyggnation av samtliga 18 hygienutrymmen i Nacka Seniorcenter Älta inte vara ett rimligt eller lämpligt alternativ, vare sig från tids- eller kostnadssynpunkt, eller ur humanitär och social aspekt. Till stöd för detta lyfts tre faktorer fram – olägenheter för de boende, höga ombyggnadskostnader och kort återstående tid för verksamheten i befintlig byggnad.

a) Olägenheter för de boende

De boende är äldre personer som har bedömts biståndsberättigade till en insats om särskilt boende för äldre enligt socialtjänstlagen. Det innebär att den boende har ett omfattande behov av tillsyn, omvårdnad och vård – som inte kan tillgodoses i det egna hemmet. En ombyggnad av bostäderna skulle medföra att de boende skulle vara tvungna att förflyttas till ett tillfälligt boende. Många av de boende skulle vid en sådan evakuering och återflytt utsättas för stor stress och otrygghet, som i sin tur skulle kunna leda till försämrat hälsotillstånd och i värsta fall dödsfall. Nacka kommun vill även lyfta fram att en evakuering skulle med stor sannolikhet innebära att de boende behöver placeras vid olika särskilda boenden för äldre under ombyggnationstiden. Detta skulle också medföra en potentiell försämring av personalens arbetsmiljö.

b) Höga ombyggnadskostnader

Att bygga om hygienutrymmen för att uppnå ett fritt arbetsutrymme på 0,8 meter vid toalettstolen medför väsentliga kostnader. Först och främst är det tveksamt huruvida det är möjligt att genomföra en sådan ombyggnad, eftersom det kan medföra att övriga utrymmen, såsom duschen, kan bli för trånga. För det fall att ombyggnation kan ske ger en mycket grov uppskattning att varje sådan åtgärd skulle uppgå till cirka 200 000 kronor. Troligen stannar inte kostnaden vid 18*200 000 kronor, då ingreppen skulle medföra behov av mer omfattande åtgärder i byggnadens avloppsstammar.

c) Återstående tid för verksamheten i befintlig byggnad

Inom en tidsperiod av cirka 4-5 år kommer verksamheten vid Nacka Seniorcenter Älta att lämna den aktuella byggnaden, då detaljplanen för Älta Centrum innehåller

ett nytt äldreboende som ska ersätta det nu aktuella. Detaljplaneprogram för Älta Centrum bifogas, se bilaga 2.

Med hänsyn till ovanstående faktorer bedömer Nacka kommun att kravet på 0,8 meters fritt arbetsutrymme som förutsätter en ombyggnation av samtliga hygienutrymmen är oskäligt. Nacka kommun anser – utifrån en rimlighetsavvägning – att de tidigare redovisade åtgärderna för att minimera riskerna för arbetskada i form av utbildning i förflyttningsteknik, utarbetande av rutiner och egenkontroll är tillfyllest för att uppfylla Arbetsmiljöverkets krav. Nacka kommun anser således att kravet på 0,8 meters fritt arbetsutrymme kompenseras genom vidtagna åtgärder som redovisas ovan.

För det fall att Arbetsmiljöverket skulle göra bedömningen att ombyggnation är nödvändig anser Nacka kommun att tidpunkten då kravet senast ska vara uppfyllt är oskäligt. Med hänsyn till det omfattande ingrepp som en sådan ombyggnation skulle innebära behövs en längre tidsfrist. Härvid ska särskilt beaktas att det krävs en omfattande planering och framförhållning, dels utifrån de boendes behov och situation, dels den krävande tekniska ombyggnationen av samtliga hygienutrymmen.

På Nacka kommuns vägnar

Mats Gerdau
Kommunstyrelsens ordförande
Nacka kommun

Lena Dahlstedt
Stadsdirektör

Bilagor

1. Rutinbeskrivning
2. Detaljplaneprogram för Älta Centrum, daterat 2015-08-19